

# Дії при артобстрілі та бомбардуванні

Раптовий артобстріл. Якщо ви почули свист снаряда (він схожий більше на шурхіт), а через 2-3 секунди – вибух, одразу падайте на землю. Не панікуйте: вже те, що ви чуєте сам звук польоту, означає, що снаряд пролетів достатньо далеко від вас, а ті секунди перед вибухом лише підтвердили досить безпечну відстань. Однак наступний снаряд може полетіти ближче до вас, тому замість самозаспокоєння швидко й уважно озирніться довкола: де можна заховатися надійніше?

В разі, якщо обстріл застав вас у маршрутці, тролейбусі чи трамваї – слід негайно зупинити транспорт, відбігти від дороги у напрямку „від будинків і споруд” і лягти на землю. Роззирніться і очима пошукайте більш надійного сховку неподалік. Перебігати слід короткими швидкими кидками одразу після наступного вибуху.

Якщо перші вибухи застали вас у дорозі на власному автомобілі – не розраховуйте, що на авто ви зможете швидко втікти від обстрілу: ви ніколи не будете знати, в який бік перенесеться вогонь, і чи не почнеться далі обстріл, скажімо, з мінометів. Окрім того, бензобак вашого авто додає небезпечного ризику обгоріти. Тому знов таки: негайно зупиняйте машину і якнайшвидше шукайте укриття.

## НЕ ГОДЯТЬСЯ ДЛЯ СХОВКУ ТАКІ МІСЦЯ:

- під'їзди будь-яких будинків, навіть невеличкі прибудовки. Від багатоповерхових / багатоквартирних будинків взагалі слід відбігти хоча би метрів на 30-50;

- місця під різною технікою (скажімо, під вантажівкою чи під автобусом);

- звичайні ЖЕКівські підвали будинків. Вони зовсім не пристосовані для укриття в часі авіанальотів чи ракетно-артилерійських обстрілів (йдеться про слабе перекриття, відсутність запасних виходів, вентиляції тощо). Є великий ризик опинитися під масивними завалами. Захаращення таких підвалів тягне за собою ризик моментальної пожежі або задимленості.

В жодному разі не слід ховатися назовні під стінами сучасних будинків! Теперішні бетонні „коробки” не мають щонайменшого запасу міцності і легко розсипаються (чи „складаються”) не тільки від прямого попадання, а й навіть від сильної вибухової хвилі: є великий ризик обвалів та завалів.

Не можна також ховатися під стінами офісів та магазинів! – від вибухової хвилі згори буде падати багато скла; це не менш небезпечно, ніж металеві уламки снарядів.

Іноколи люди інстинктивно ховаються серед будь-яких штабелів, у місцях, заставлених контейнерами, захаращених ящиками, будматеріалами тощо (спрацьовує підсвідомий рефлекс: заховатися так, щоб не бачити нічого). Ця помилка небезпечна тим, що навколо вас можуть бути легкозаймисті предмети й речовини: виникає ризик опинитися серед раптової пожежі.

Інколи люди зі страху стрибали до річки, до ставка, фонтану тощо. Вибух бомби чи снаряду у воді навіть на значній відстані є дуже небезпечним: сильний гідроудар і – як наслідок – важка контузія.

### **МОЖНА ЗАХОВАТИСЯ В ТАКИХ МІСЦЯХ:**

- у спеціально обладнаному бомбосховищі (якщо пощастить). Від звичайного ЖЕКівського підвалу справжнє бомбосховище відрізняється товстим надійним перекриттям над головою, системою вентиляції та наявністю двох (і більше) виходів на поверхню;
- у підземному переході;
- в метро (ідеально!);
- в будь-якій канаві, траншеї чи ямі;
- в широкій трубі водостоку попід дорогою (не варто лізти аж занадто глибоко, максимум на 3-4 метри);
- вздовж високого бордюру чи підмурку паркану;
- у дуже глибокому підвалі під капітальними будинками старої забудови (бажано, щоб він мав таки 2 виходи);
- в підземному овочесховищі, силосній ямі тощо;
- в оглядовій ямі відкритого (на повітрі) гаражу чи СТО;
- в каналізаційних люках поруч із вашим будинком; це дуже добрий сховок (але чи вистачить у вас сил швидко відкрити важку залізку? Важливо також, щоб це була саме каналізація чи водопостачання – в жодному разі не газова магістраль!)
- в ямах-„воронках”, що лишилися від попередніх обстрілів чи авіанальотів.

**В найгіршому разі – коли в полі зору нема укриття, куди можна перебігти одним швидким кидком – просто лягайте на землю і лежіть, закривши голову руками!** Переважна більшість снарядів та бомб розриваються у верхньому шарі ґрунту чи асфальту, тож осколки в момент вибуху розлітаються на висоті щонайменше 30-50 см над поверхнею.

Отже, заальне правило: ваше укриття має бути хоч мінімально заглибленим і, разом із тим, має знаходитися подалі від споруд, які можуть обвалитися на вас зверху при прямому попаданні, або можуть спалахнути.

Ідеальний захист дає траншея чи канава (подібна до окопу) завглибшки 1-2 метри, на відкритому місці.

Заховавшись в укритті, лягайте і обхопіть голову руками. Трохи відкрийте рота – це вбереже від контузії при близькому розриві снаряду чи бомби.

Не панікуйте. Займіть свою психіку чимось. Можна рахувати вибухи: знайте, що максимум після 100-го вибуху обстріл точно закінчиться. Можна спробувати подумки рахувати хвилини. По перше, це відволікає. По-друге, так ви зможете

орієнтуватися в ситуації: артилерійський обстріл не триває вічно, щонайбільше – двадцять хвилин; авіаналіт – значно менше. В наші часи не буває довгих бомбардувань, великі групи бомбардувальників не застосовуються.